

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 91/2016-74

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. mája 2016 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijaté sťažnosti obchodných spoločností GONZAGA s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava, KINROSS s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava (Rvp 13733/2015), DUNLAVEN, s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava (Rvp 13734/2015), ARMOY, s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava (Rvp 13738/2015), TULLOW, s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava (Rvp 13739/2015), a LECKAUN s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava (Rvp 16352/2015), zastúpených Advokátskou kanceláriou Marônek & Partners s. r. o., Bancíkovej 1/A, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ján Marônek, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžf 63/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 117/2014 zo 6. októbra 2015, sp. zn. 3 Sžf 71/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 115/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 70/2014 zo 4. augusta 2015 a sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 a takto

rozhodol:

1. Základné právo obchodných spoločností GONZAGA s. r. o., KINROSS s. r. o., DUNLAVEN, s. r. o., ARMOY, s. r. o., TULLOW, s. r. o., a LECKAUN s. r. o., na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd p o r u š e n é b o l i .

2. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžf 63/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 117/2014 zo 6. októbra 2015, sp. zn. 3 Sžf 71/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 115/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 70/2014 zo 4. augusta 2015 a sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 z r u š u j e a v e c i m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý u h r a d i ť obchodným spoločnostiam GONZAGA s. r. o., KINROSS s. r. o., DUNLAVEN, s. r. o., ARMOY, s. r. o., TULLOW, s. r. o., a LECKAUN s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 1 704,24 € (slovom tisíc sedemstoštyri eur a dvadsaťštyri centov) na účet ich právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Marônek & Partners s. r. o., Banečkovej 1/A, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažností obchodných spoločností GONZAGA s. r. o., KINROSS s. r. o., DUNLAVEN, s. r. o., ARMOY, s. r. o., TULLOW, s. r. o., a LECKAUN s. r. o. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uzneseniami sp. zn. PLs. ÚS 3/2016 z 3. februára 2016, sp. zn. III. ÚS 91/2016 z 10. februára 2016 a sp. zn. III. ÚS 158/2016 z 15. marca 2016 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) spojil a prijal na ďalšie konania sťažnosti obchodných spoločností GONZAGA s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 13733/2015) a KINROSS s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 16359/2015), DUNLAVEN, s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 13734/2015), ARMOY, s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn.

Rvp 13738/2015), TULLOW, s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 13739/2015), a LECKAUN, s. r. o. (pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 16352/2016) (ďalej len „sťažovateľky“), vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžf 63/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 117/2014 zo 6. októbra 2015, sp. zn. 3 Sžf 71/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 115/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 70/2014 zo 4. augusta 2015 a sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 (ďalej len „napadnuté rozhodnutia“).

2. Z obsahu všetkých šiestich sťažností a ich príloh zhodne vyplýva, že sťažovateľky v právnom postavení žalobkýň v konaniach vedených najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Sžf 63/2014, sp. zn. 3 Sžf 117/2014, sp. zn. 3 Sžf 71/2014, sp. zn. 3 Sžf 115/2014 a sp. zn. 3 Sžf 70/2014 boli účastníkmi konaní o ich odvolaniach proti rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 S 61/2013-54 z 24. apríla 2014, č. k. 6 S 15/2013-63 z 12. septembra 2014, č. k. 1 S 89/2013-45 z 15. mája 2014, č. k. 5 S 110/2013-52 z 22. júla 2014, č. k. 1 S 68/2013-53 z 15. mája 2014, sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 a č. k. 6 S 88/2013-62 z 10. apríla 2014 (ďalej len „napadnuté rozhodnutia krajského súdu“) [vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutí – oznámení žalovaného Daňového úradu Bratislava č. 9101302/5/116663/12/Kiss z 10. januára 2013 a č. 9101302/5/3426669/12/Kes z 19. novembra 2012, č. 9101302/5/495659/13/Mol zo 6. februára 2013, č. 9101302/5/772353/13/Mol z 27. februára 2013, č. 9101302/168230/13/Mol z 15. januára 2013 a č. 9101302/5/497313/13/Mol zo 6. februára 2013 o nevydaní osvedčenia o registrácii na DPH (ďalej len „oznámenie“)]. Najvyšší súd v prípade všetkých napadnutých správnych rozhodnutí odvolaniami napadnuté rozhodnutia krajského súdu zrušil a konanie zastavil z dôvodu, že sťažovateľky si svoje právo na ochranu pred nezákonným rozhodnutím alebo postupom orgánu verejnej správy uplatnil nesprávne. Podľa názoru najvyššieho súdu označené oznámenia daňového úradu nie je spôsobilým správnym rozhodnutím v zmysle požiadaviek konania o žalobách proti rozhodnutiam

a postupom správnych orgánov podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a sťažovateľky sa mali brániť návrhom na konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 250t OSP, resp. návrhom na ochranu pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy podľa § 250v OSP.

3. Krajský súd v konaniach sp. zn. 1 S 61/2013, sp. zn. 6 S 15/2013, sp. zn. 1 S 89/2013, sp. zn. 5 S 110/2013, sp. zn. 1 S 68/2013 a sp. zn. 6 S 88/2013 na základe sťažovateľkami podaných žalôb označené oznámenia daňového úradu preskúmal a o žalobách vecne rozhodol tak, že ich zamietol. Na podané odvolania sťažovateľiek najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Sžf 63/2015 zo 4. augusta 2015, uznesením sp. zn. 3 Sžf 117/2014 zo 6. októbra 2015, uznesením sp. zn. 3 Sžf 71/2014 zo 4. augusta 2015, uznesením sp. zn. 3 Sžf 115/2014 zo 4. augusta 2015, uznesením sp. zn. 3 Sžf 70/2014 zo 4. augusta 2015 a uznesením sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 rozsudky krajského súdu zrušil a konanie zastavil.

4. Uznesenia najvyššieho súdu sú podľa názoru sťažovateľiek arbitrárne a nezákonné, jeho postup označila za rozporný s procesnými normami, resp. spôsob, akým tieto procesné normy aplikoval, za ústavne nekonformný, čím porušil základné právo sťažovateľiek na súdnu a inú právnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé rozhodnutie vo veci. Zdôraznili, že z označených uznesení najvyššieho súdu vôbec nevyplýva, ako dospel k svojmu záveru o nesprávnosti procesného postupu sťažovateľiek spočívajúceho v podaní žaloby podľa § 247 OSP.

5. Sťažovateľky sú toho názoru, že *„za arbitrárne rozhodnutie je potrebné považovať nielen nedostatočne odôvodnené rozhodnutie, ale aj rozhodnutie, ktoré je založené na interpretácii, ktorá je v extrémnom nesúlade s obsahom právnej praxe (odklon od ustálenej judikatúry bez toho, aby boli dostatočne uvedené dôvody, na základe ktorých súd odmietol stabilizovanú výkladovú prax)“*. S poukazom na rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu (napr. rozhodnutie vo veci sp. zn. 5 Sžp 5/2011 a rozhodnutie vo veci sp. zn. 8 Sžf 35/2014), ako aj ústavného súdu (napr. rozhodnutia vo veciach sp. zn. II. ÚS 766/2014 či sp. zn. II. ÚS 381/2014), z ktorých možno jednoznačne ustáliť,

že najvyšší súd v označených konaniach mal oznámenie posúdiť ako rozhodnutie spôsobilé na súdny prieskum podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

6. Súčasne si sťažovateľky uplatnili každá finančné zadost'učinenie vo výške 700 eur, ktoré odôvodnili poukazom na to, že už vyše dvoch rokov sa snažia dovolať spravodlivosti a ochrany svojich práv, pričom tú im neposkytol ani najvyšší súd. Tento stav im tiež *„znemožňuje vykonávať reálne podnikateľskú činnosť, nakoľko v dôsledku tejto neistoty si nemôže dovoliť fakturovať dodanie tovarov a služieb bez toho, aby vedel, či má tieto fakturovať s alebo bez DPH, pričom z pohľadu prípadných obchodných partnerov by uplatnenie DPH od osoby, ktorá nemá oficiálne pridelené IČ DPH vzbudzovalo nedôveru a na druhej strane, ak by DPH neuplatňoval a nakoniec by sa ukázalo, že platiteľom DPH bol, dopustil by sa tým protiprávneho konania. Tým sa mu de facto odopiera jeho právo podnikat'. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy je v tomto prípade odôvodnené aj tým, že sťažovateľ musel vynaložiť nemalé úsilie, ale aj prostriedky na to, aby sa svojho práva dovolal.“*.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažností na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžf 63/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 117/2014 zo 6. októbra 2015, sp. zn. 3 Sžf 71/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf 115/2014 zo 4. augusta 2015, sp. zn. 3 Sžf/70/2014 zo 4. augusta 2015 a sp. zn. 3 Sžf 69/2015 zo 6. októbra 2015 porušené boli. Zároveň sa domáhali zrušenia zhora označených uznesení a vrátenia vecí najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ďalej žiadali zaviazat' najvyšší súd zaplatiť im do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti nálezu náhradu nemajetkovej ujmy každej v sume 700 € a trovy konania každej v sume 296,44 € na účet právneho zástupcu sťažovateľiek Advokátska kancelária Marônek & Partners s. r. o., číslo účtu [REDACTED] vedený vo [REDACTED]

II.

8. Na výzvu ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predložila predsedníčka najvyššieho súdu stanovisko – vyjadrenie k sťažnostiam spoločností GONZAGA s. r. o., KINROSS s. r. o., DUNLAVEN, s. r. o., ARMOY, s. r. o., a TULLOW, s. r. o., ktoré bolo ústavnému súdu doručené 22. januára 2016.

9. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení poukázal na to, že „v čase rozhodovania v predmetnej veci vychádzal zo znenia ustanovenia § 4 ods. 6 zákona č. 222/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 15.01.2013 v zmysle ktorého sa platiteľom DPH stáva aj zdaniteľná osoba, ak je právnym nástupcom platiteľa, ktorý zanikol bez likvidácie, a to odo dňa, keď sa stala právnym nástupcom. Platiteľom dane sa zdaniteľná osoba stáva ex lege, teda bez potreby vydania konštitutívneho rozhodnutia. Senát Najvyššieho súdu SR posúdil právny stav, ktorý v danej veci nastal, ako nečinnosť orgánu verejnej správy ohľadne právne významnej skutočnosti, ktorá nastala ex lege. Povinnosť vydať administratívne rozhodnutie v prípade nezaregistrovania zdaniteľnej osoby bola zavedená až s účinnosťou od 01. 01. 2014 novelou zákona č. 222/2004 Z. z. zákonom č. 360/2013 Z. z. Uvedená problematika, týkajúca sa registrácie nástupníckych spoločností pre DPH nebola v danom čase jednoznačne upravená, čo potvrdzuje aj rôznorodosť právnych názorov počnúc rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2S/275/2013 zo dňa 28. 05. 2014, kde bola prejednávaná žaloba na nečinnosť daňového úradu, ktoré prešlo následným testom ústavnosti uznesením Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 766/2014 zo dňa 06. 11. 2014. Rozdielnosť sa prejavila aj v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR v rozhodnutiach sp. zn. 8Sžf/35/2014 zo dňa 18. 06. 2015, ktorým bol potvrdený rozsudok krajského súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá, ako aj v rozhodnutí sp. zn. 3Sžf/118/2014 zo dňa 02. 12. 2015, kde sa Najvyšší súd SR vypořádaval okrem iného aj s rozdielnosťou judikatúry. Najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 4Sžf/76/2014 zo dňa 02. 06. 2015 a 4Sžf/77/2014 zo dňa 10. 09. 2015 dospel k opačnému záveru, že je potrebné rozhodnutie daňového úradu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.“

Dodal, že ide o medzeru v právnom poriadku. Oznámenie má charakter opatrenia orgánu verejnej správy a ako také nemá konštitutívny účinok; jeho spôsobilosť byť predmetom zákonnosti súdmi v správnom súdnictve zavádza až nový Správny súdny poriadok [§ 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok], pričom subsidiárnu povahu na poskytnutie súdnej ochrany podľa platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku mal inštitút nečinnosti a nezákonného zásahu.

11. Najvyšší súd súhlasiac s upustením od ústneho pojednávania o prijatých sťažnostiach zopakoval obsahovo totožnú argumentáciu vo svojom písomnom stanovisku doručenom ústavnému súdu 18. apríla 2016 a následne 5. mája 2016, keď doručil vyjadrenie vo veci sťažnosti sťažovateľky LECKAUN, s. r. o.

V závere tohto vyjadrenia najvyšší súd uviedol, že *„vzhľadom na nejednotnosť rozhodovacej činnosti a skutočnosť, že v tomto štádiu vychádzajúc z princípu viazanosti súdu uznesením po jeho doručení (§ 170 ods. 1 O. s. p.), senátu už neprislúcha akokoľvek dodatočne doplňovať, objasňovať ani prípadne meniť argumentáciu v ňom uvedenú, rozhodnutie o predmetných sťažnostiach sťažovateľov necháva na posúdení Ústavného súdu Slovenskej republiky“*.

12. Sťažovateľky GONZAGA s. r. o., KINROSS s. r. o., DUNLAVEN, s. r. o., ARMOY, s. r. o., a TULLOW s. r. o. vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 2. mája 2016 zotrvali na dôvodoch svojich sťažností. Poukázali pritom tiež na skutočnosť, *„že ten istý senát najvyššieho súdu (3Sžf) vydal dňa 02. 12. 2015 v skutkovo a právne rovnakej veci úplne iné rozhodnutie, a to rozsudok sp. zn. 3Sžf/118/2014, ktorým napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S 11/2013-63 ako vecne správne potvrdil, pričom v tomto konaní už oznámenie daňového úradu považoval za materiálne rozhodnutie, ktoré je predmetom spôsobilým na súdny prieskum podľa druhej hlavy piatej časti O. s. p.“*.

Sťažovateľky *„vzhľadom na rôznorodosť rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR v týchto veciach považujú rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu SR za nepresvedčivú a vytvárajúcu stav právnej neistoty, čo je v právnom štáte nežiaducim a neudržateľným stavom. Preto sa sťažovatelia rozhodli domáhať ochrany svojich práv pred Ústavným súdom SR s tým, že žiadajú, aby ústavný súd rozhodol v ich veciach tak, ako to navrhli*

v petite ústavných sťažností. V ostatných podrobnostiach týkajúcich sa právnej argumentácie sťažovateľa odkazujú na obsah ich ústavných sťažností.“.

Zároveň uviedli, že netrujú na prerokovaní veci na verejnom ústnom pojednávaní.

13. Sťažovateľka LECKAUN, s. r. o., doručila ústavnému súdu 16. mája 2016 vyjadrenie totožného obsahu ako vyjadrenie v bode 12.

14. Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd nezistiac možnosť ďalšieho objasnenia stavu veci od jeho nariadenia upustil (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

III.

15. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

20. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

21. Podľa čl. 36 ods. 2 listiny kto tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takého rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nemožno vylúčiť preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd podľa listiny.

22. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

23. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že zásadne nemá oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (napr. II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00). Inými slovami, úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (m. m. I. ÚS 13/01, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody.

24. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli)

pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

25. Podstatnou pre posúdenie dôvodnosti sťažností sťažovateľiek je otázka, či oznámenie daňového úradu o neregistrovaní pre daň z pridanej hodnoty možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v správnom súdnictve, alebo ide o iný postup, pri ktorom je namieste žaloba na nečinnosť, resp. nezákonný zásah (§ 250t, § 250v OSP).

26. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na samo vyjadrenie najvyššieho súdu vo veci tu prejednávaných sťažností, konkrétne na zmenu v postoji a postupe najvyššieho súdu v neskorších rozhodnutiach – rozsudkoch v obdobných veciach sp. zn. 3 Sžf 118/2014 z 2. decembra 2015. Najvyšší súd v označených rozsudkoch uviedol: *„Senát najvyššieho súdu už v obdobných veciach uzneseniami sp. zn. 3Sžf/70/2014 a sp. zn. 3Sžf/71/2014, obe zo dňa 4. augusta 2015, zrušil rozsudky súdu prvého stupňa, ktorými boli zamietnuté žaloby a zastavil konanie z dôvodu, že žalobou napadnuté oznámenia žalovaného o nevydaní osvedčenia podľa § 4 ods. 6 zákona o DPH, nepovažoval NS SR za administratívne rozhodnutie v zmysle § 247 ods. 1 OSP s konštitutívnymi účinkami, ktoré by zakladali, menili alebo rušili oprávnenia a povinnosti daňových subjektov. V oboch prípadoch išlo o žalobcov, ktorí sa dožadovali deklarátorneho vydania osvedčenia na registráciu pre DPH podľa § 4 ods. 6 zákona o DPH na základe skutočnosti, že boli právnymi nástupcami platcu DPH, obchodnej spoločnosti ZARIVAR s.r.o., zrušenej bez likvidácie rozdelením na dvadsať samostatných obchodných spoločností.*

V nadväznosti na uvedené Najvyšší súd SR dôvodil, že vo vyššie uvedených prípadoch sa zdaniteľná osoba stáva platiteľom dane ex lege, teda mimo rozhodnutia. Ide tu o obdobný princíp ako je vykonanie zápisu záznamom v katastri nehnuteľností. Preto sa v zmysle ustanovenia § 4 ods. 6 zákona o DPH konštitutívne administratívne rozhodnutia nevydávali. Právny stav, ktorý nastal v daných veciach, senát najvyššieho súdu s poukazom na ustanovenie § 250t OSP vyhodnotil ako nečinnosť orgánu verejnej správy ohľadne právne významnej skutočnosti, ktorá nastala ex lege.

Vzhľadom k tomu, že právna otázka charakteru registrácie platiteľa DPH z titulu jeho právneho nástupníctva po zrušení jeho právneho predchodcu rozdelením, je v konaniach pred najvyšším súdom novo nastolovaná a právne názory senátov najvyššieho súdu sa v tejto otázke deklaratórnosti, príp. konštitutívnosti registrácie, s prihliadnutím na cieľ sledovaný zákonom o DPH, postupne kryštalizovali a dotvárali, senát najvyššieho súdu v tejto prejednávanej veci prehodnotil svoje právne závery kreované v jeho skorších rozhodnutiach zo dňa 4. augusta 2015 vo veciach sp. zn. 3Sžf/70/2014 a sp. zn. 3Sžf/71/2014.“

27. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení poukázal aj na svoj rozsudok sp. zn. 8 Sžf 35 2014 z 18. júna 2015, ktorým potvrdil rozsudok krajského súdu o zamietnutí žaloby vo veci preskúmania zákonnosti oznámenia daňového úradu o neregistrovaní pre daň z pridanej hodnoty na totožnom skutkovom základe. V ďalšom odôvodnení rozsudku sp. zn. 3Sžf 118/2014 z 2. decembra 2015 na rozsudok sp. zn. 8Sžf 35/2014 z 18. júna 2015 v zmysle § 250ja ods. 7 OSP odkázal a podstatnú časť jeho odôvodnenia odcitoval.

28. Pokiaľ najvyšší súd vo svojom vyjadrení uviedol, „že ide o medzeru v právnom poriadku a že spôsobilosť oznámenia byť predmetom zákonnosti súdmi v správnom súdnictve zavádza až nový Správny súdny poriadok (§ 3 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok), pričom subsidiárnu povahu na poskytnutie súdnej ochrany podľa platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku mal inštitút nečinnosti a nezákonného zásahu“, s týmto názorom sa nemožno stotožniť. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na skoršiu rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu (napr. uznesenie sp. zn. 5 Sžf 31/2011 z 25. augusta 2011, rozsudok sp. zn. 5 Sžf 26/2012 z 29. novembra 2012 či rozsudok sp. zn. 8 Sžf 35/2014 z 18. júna 2015), od ktorých sa najvyšší súd v sťažnosťou napadnutých rozhodnutiach výrazne odchýlil bez toho, že by tento svoj odlišný názor akokoľvek odôvodnil.

29. V správnom súdnictve je právo na prístup k súdu vymedzené princípom generálnej klauzuly (§ 244 ods. 3 OSP) s negatívnou enumeráciou (§ 248 OSP), z ktorého vyplýva, že súdy v zásade preskúmavajú všetky rozhodnutia orgánov verejnej správy okrem tých, ktoré zákon výslovne z prieskumu vylučuje. Rozhodnutia a postupy orgánov štátnej

správy a územnej samosprávy podliehajú správne prieskumu zásadne bez ďalších vymedzení. Tieto správne orgány sú základom verejnej správy, a preto na to, aby ich rozhodnutia a postupy boli preskúmateľné v správnom súdnictve, zákon nevyžaduje splnenie ďalších kritérií. Nie je pritom rozhodujúce, ako sú tieto normatívne akty terminologicky označené, pretože okrem rozhodnutí môže ísť aj o opatrenia, dokonca aj o záväzné pokyny či záväzné stanoviská. V zmysle odporúčania Rady Európy Rec (89)8, ktoré upravuje dočasnú súdnu ochranu poskytovanú v správnych záležitostiach, „*termín správny akt znamená v súlade s rezolúciou (77)31 o ochrane jednotlivca vo vzťahu k správnym aktom správnych orgánov každé jednotlivé opatrenie alebo rozhodnutie prijaté pri výkone správy verejným orgánom, ktoré priamo zasahuje do práv, slobôd alebo záujmov osôb*“ (pozri k tomu napr. Števček, M., Ficová, S. a kol. Občiansky súdny poriadok. II. diel. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 953).

30. Taktiež v náleze sp. zn. PL. ÚS 21/08 ústavný súd zdôraznil, že nie je podstatné to, ako je príslušný (individuálny) právny akt formálne označený (rozhodnutie, opatrenie, oznámenie, vyjadrenie a pod.), ale to, či svojimi účinkami smeruje ku konkrétnym adresátom práva, a zakladá im priamo alebo aj sprostredkovane práva alebo povinnosti.

31. Pokiaľ ide o rozhodovaciu prax najvyššieho súdu vo vzťahu k preskúmvaniu oznámení, listov a iných opatrení orgánov verejnej správy, ktoré nevykazujú formálne znaky administratívneho rozhodnutia, najvyšší súd napr. vo veci sp. zn. 5 Sžf 31/2011 z 25. augusta 2011 s poukazom na vecný rozsah konania pred správnym súdom je vymedzený v § 244 ods. 3 a 248 OSP tak, že „*výnimky z aplikácie ústavy (čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), i keď sú ustanovené zákonom, nie je možné vykladať extenzívne, ale treba ku nim pristupovať reštriktívne*“.

Poukázal i na to, že „*nemožno opomenúť ani judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky (pozri napr. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 24/2010 a III. ÚS 283/2010), ktorá postupne speje k novoformulovaným kritériám na posudzovanie aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“)* a ktorá už naďalej nevyklučuje aplikáciu Dohovoru ani aj pri rozhodovaní o sporoch medzi fyzickými

a právnickými osobami a orgánmi verejnej moci o zákonnosť rozhodnutí daňových orgánov (Bendenoun proti Francúzsku – rozsudok z 24. februára 1994, séria A, č. 284, Georgiou proti Spojenému kráľovstvu – rozhodnutie zo 16. mája 2000 o prijateľnosti sťažnosti č. 40042/98, Ferrazzini proti Taliansku – rozhodnutie z 12. júla 2001 vo veci sťažnosti č. 44759/98). Do popredia sa dostáva predovšetkým kritérium individuálnych záujmov jednotlivca dotknutých administratívnym zásahom v spojení so skúmaním rozsahu uplatnenia diskrečných právomocí správneho orgánu pri realizácii tohto zásahu (pozri Pecníková, M.: Tendencie aplikácie článku 6 ods. 1 dohovoru v sporoch s orgánmi verejnej moci. In: Justičná revue, č. 5/2002, s. 616 – 635).“.

32. Za spôsobilý predmet súdneho prieskumu sa tak v zmysle uvedených podmienok súdneho prieskumu už niekoľko rokov ustálenej a prevažujúcej súdnej praxe považujú aj povolenia (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. I. ÚS 354/08) alebo aj listy s charakterom rozhodnutia vydané príslušným orgánom verejnej správy ako právnoaplikačné akty správnych orgánov uvedené v ustanovení § 3 ods. 7 Správneho poriadku. Aj keď sa na proces vydávania týchto aktov výslovne nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, v zmysle § 3 ods. 7 Správneho poriadku, ktorý spadá do časti upravujúcej základné pravidlá (obsahujúce všeobecné právne princípy správneho konania bez ohľadu na limitujúce zákonné ustanovenia v zmysle mnohých odporúčaní prijatých Výborom ministrov Rady Európy), platí, že ustanovenia o základných pravidlách konania uvedených v § 3 ods. 1 až 6 sa primerane použijú aj pri vydávaní osvedčení, posudkov, vyjadrení, odporúčaní a iných podobných opatrení.

33. Vzhľadom na uvedené zistenia je zrejmé, že sťažnosťami napadnuté uznesenia najvyššieho súdu o zastavení konania, ktoré sú predmetom konania pred ústavným súdom, nemôžu v teste ústavnosti obstáť. S týmto postojom sa stotožnil aj najvyšší súd, keď v neskoršie prejednávaných veciach s totožným skutkovým základom napr. sp. zn. 3 Sžf 118/2014 dospel k záveru o nutnosti ich vecného prejednania, prehodnotiac svoje právne závery vyslovené v rozhodnutiach zo 4. augusta 2015 vo veciach sp. zn. 3 Sžf 70/2014 a sp. zn. 3 Sžf 71/2014. Rovnako najvyšší súd vecne prejednal oznámenie orgánu verejnej správy aj v konaniach vedených pod sp. zn. 4 Sžf 77/2014

(rozsudok sp. zn. 4 Sžf 77/20104 z 10. septembra 2015) a sp. zn. 6 Sžf 115/2014 (rozsudok sp. zn. 6 Sžf 115/2014 z 24. februára 2016).

34. Ústavný súd považuje za potrebné dodať, že pokiaľ súd v správnom súdnictve odmietne vecne prejednať žalobu podľa § 247 a nasl. OSP smerujúcu proti neformálnemu oznámeniu správneho orgánu, ktorý nemal zo zákona vyplývajúcu povinnosť vydať rozhodnutie, dopúšťa sa odopretia spravodlivosti vo vzťahu k takému žalobcovi. Osobitne v takom prípade nie je namieste konanie o návrhu proti nečinnosti správneho orgánu, ale ani konanie o návrhu proti nezákonnému zásahu orgánu verejnej správy, keď za nezákonný zásah sa považuje faktické konanie orgánu verejnej správy, ktoré nie je rozhodnutím.

35. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 381/2014 z 9. júla 2014 a sp. zn. II. ÚS 766/2014 zo 6. novembra 2014 v obdobných veciach, kedy správca dane formou oznámenia informoval sťažovateľa o tom, že ho neregistruje pre daň z pridanej hodnoty z titulu právneho nástupníctva. Ústavný súd vyhodnotil ako správny záveru krajského súdu, že *„aj neformálne oznámenie správcu dane, s prihliadnutím na jeho obsah, je spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Za rozhodujúce považoval ústavný súd to, že krajský súd v súlade s týmto právnym názorom preskúmal oznámenie správcu dane aj z hľadiska vecnej spravodlivosti“*. Krajský súd v danom prípade dospel k záveru, že vybavenie veci neformálnym oznámením nemožno považovať za nečinnosť správcu dane. Poukázal na to, že žiadne ustanovenie zákona o DPH, prípadne daňového poriadku nezaväzuje správcu dane vydať formálne rozhodnutie vo veci registrácie právnych nástupcov platiteľa DPH zaniknutého bez likvidácie. Keďže podľa názoru krajského súdu oznámenie správcu dane z obsahového hľadiska v zásade spĺňalo náležitosti rozhodnutia – bolo z neho zrejmé, ako správca dane vybavil podanie sťažovateľa a aký má právny názor na predmetnú vec.

36. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho úlohou nie je posudzovať vhodnosť a účelnosť výkladu príslušného právneho predpisu všeobecným súdom. Ústavný súd hodnotí, či v konkrétnej veci uskutočnený výklad právnej normy je ústavne udržateľný, t. j. či nie je arbitrárny (svojvoľný) alebo zjavne neodôvodnený.

37. Ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zverená najvyššiemu súdu. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Do tejto kompetencie najvyššieho súdu nemá ústavný súd oprávnenie zasahovať (m. m. IV. ÚS 342/2010, III. ÚS 348/2011, IV. ÚS 142/2012, III. ÚS 11/2014).

38. A hoci ústavný súd vo svojej judikatúre už viackrát uviedol, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (*mutatis mutandis* PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05) neznamená to, že je to práve ústavný súd, ktorý má v prvom slede judikatúru všeobecných súdov zjednocovať.

39. Ústavný súd však po preskúmaní vyjadrenia najvyššieho súdu a námietok sťažovateľiek dospel k názoru, že v danom prípade došlo postupom najvyššieho súdu v súvislosti s napadnutými rozhodnutiami o zrušení rozhodnutí krajského súdu a zastaveniu konania k takej interpretácii a aplikácii dotknutých právnych predpisov, ktorá nie je zlučiteľná s ústavou, t. j. je z ústavného hľadiska neospravedlňiteľná, neudržateľná a v konečnom dôsledku by viedla k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

40. K znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty [(čl. 1 ods. 1 ústavy), napr. PL. ÚS 36/95], ktorého neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva.

41. Súčasťou uvedeného princípu je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. m. m. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99), teda to, že obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované.

42. V danom prípade je preto ústavný súd toho názoru, že najvyšší súd zastavením konania porušil sťažovateľkami označené ich základne práva na súdnu a inú právnu ochranu a spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

43. Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší v rozsahu, v ktorom toto rozhodnutie porušilo základné právo (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde), a v tomto rozsahu vec vráti na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľiek bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), a to v časti III tohto nálezu. Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

44. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Vo veci sťažovateľiek dospel ústavný súd k záveru, že táto ich žiadosť nie je dôvodná. S ohľadom na skutkové okolnosti považuje ústavný súd za dostačujúce vyslovenie porušenia označených základných práv sťažovateľiek a zrušenie dotknutých uznesení najvyššieho súdu, a preto v tejto časti sťažnostiam nevyhovel (bod 4 nálezu).

45. Ústavný súd sťažovateľkám, zastúpeným tým istým právnym zástupcom, priznal náhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti v roku 2015 a vyjadrenia v roku 2016) podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a

ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 znížená o 50 % (zastupovanie dvoch a viac sťažovateľov – § 13 ods. 2 vyhlášky v spojení s § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky) je 69,92 € a hodnota režijného paušálu je 8,39,€ (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 znížená o 50 % je 71,50 € a hodnota režijného paušálu je 8,58 €. Celkovo trovy právneho zastúpenia šiestich sťažovateľiek (jednej 236,70 € bez DPH) tak predstavujú sumu 1 704,24 € vrátane 20% DPH, ktorého je právny zástupca sťažovateľiek platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

46. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) – bod 3 výroku nálezu.

47. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. mája 2016